

KSCB071 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ A ČÍNA VE 20. STOLETÍ

Prednáška 02. Spojené štáty a Čína do roku 1919

JAKUB DRÁBIK

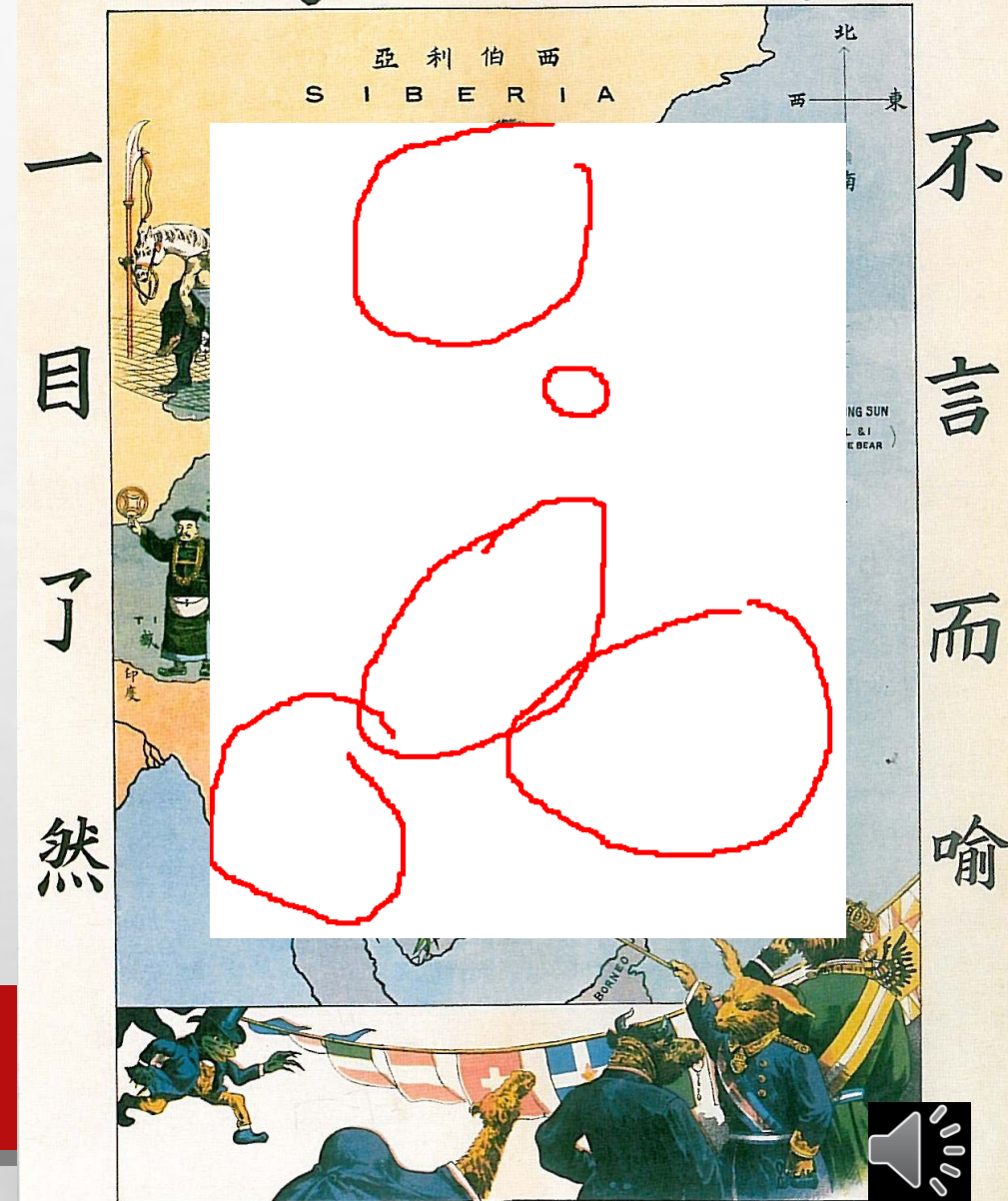
JARO 2021

USA A ČÍNA

- Koniec 19. storočia vrchol čínskeho poníženia – a začiatok amerického rastu
- Čína: strata území – Taiwan, ostrovy v Pescadorskom súostroví, polostrov Liao-tung atď., doma nepokoje, Boxerské povstanie, musela platiť reparácie 450 miliónov taelov striebra (tael = 50 g) západným mocnostiam (dnes hodnota pribl. 10 miliárd \$)
- Plagát z r. 1900 ----->

時局圖

POSTOJ USA

- **USA k Číne pragmatický prístup, na druhej strane reparácie, ktoré dostali od Číny (podiel USA bol 11 miliónov \$) investovali do programu na kultúrnu výmenu a edukačný program pre čínskych študentov (minule spomenutý Yung Wing) – výsledkom bolo mnoho špičkových vedcov a vedkýň, ktoré sa vrátili do Číny + výstavba viacerých škôl a nemocníc v Číne (Univerzita Čching-chua postavená 1911)**
- **Asi najvýznamnejší z týchto študentov nositeľ Nobelovej ceny a otec čínskeho vesmírneho programu Čchien Süe-sen, ktorý do USA prišiel v roku 1935**

Viac info napr. Hsu, Madeline Y. Chinese and American Collaborations through Educational Exchange during the Era of Exclusion, 1872–1955. In. Pacific Historical Review, Vol. 83, No. 2, 2014, s. 314 – 332 .

USA A ČÍNA

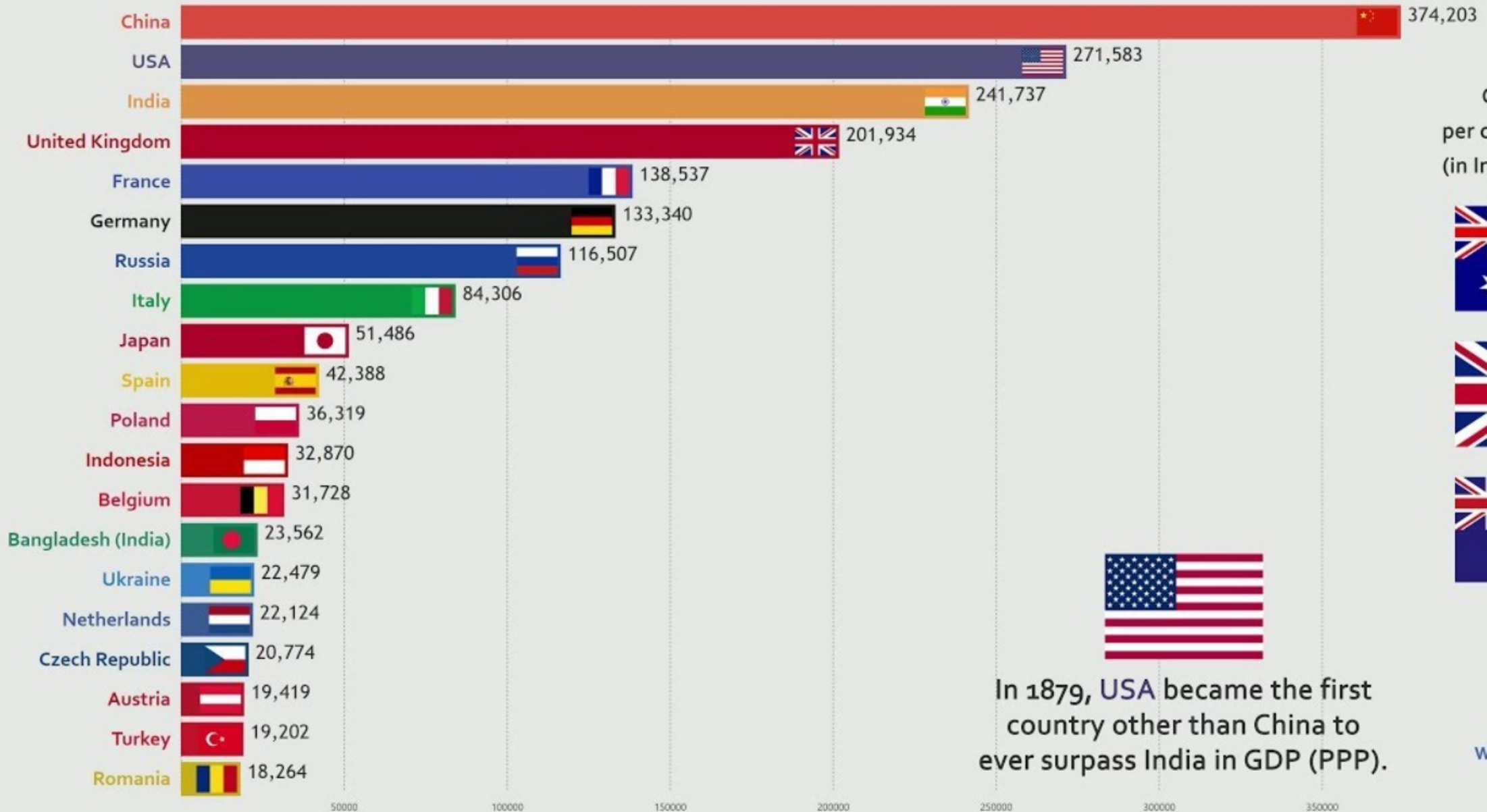
- **USA naopak - začiatok storočia triumfu, obrovský optimizmus a najmä ekonomický rast**
- **Približne v 1890 sa americká ekonomika stala najväčšou na svete**

1880

World GDP (PPP) by Country

in Millions International \$

GDP (PPP)
per capita Ranking
(in International \$)

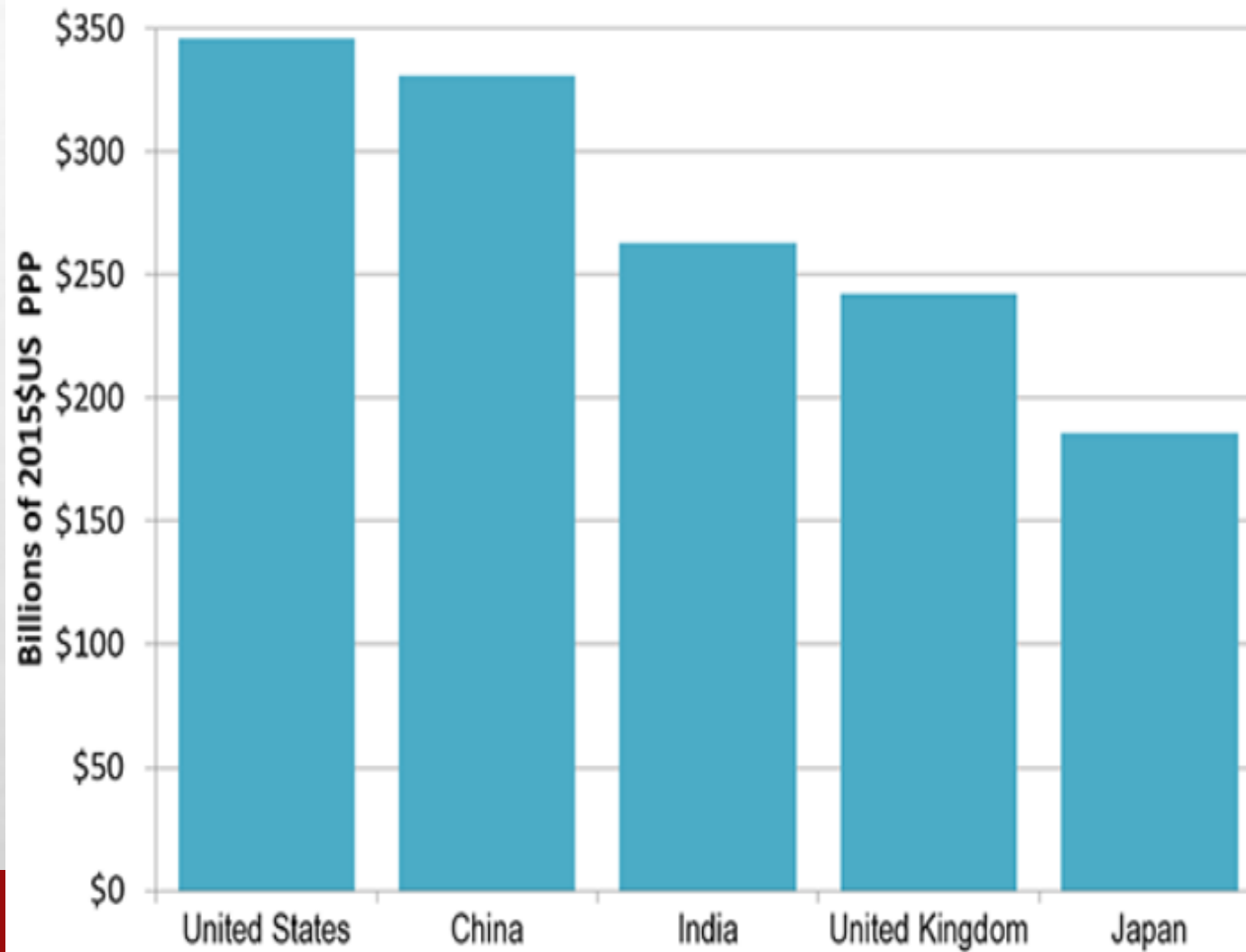

In 1879, USA became the first country other than China to ever surpass India in GDP (PPP).

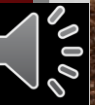
Gross Domestic Product: 1890

ESTIMATED: 5 LARGEST IN THE WORLD

Estimated from Maddison and IMF data

Figure 4

USA A ČÍNA

- Postupný začiatok budovania vojenskej moci (1898 vojna proti Španielsku -> nezávislosť Kuby a USA získala pod kontrolu Portoriko, Guam a Filipíny + americké jednotky v boxerskom povstaní)
- Havaj nezávislé kráľovstvo do r. 1893, 1898 pripojený k USA
- Získanie Filipín a Guamu (1899), po španielskom odstúpení Filipín snaha Filipín o samostatnosť – americko-filipínska vojna (4.2.1899 – 2.7.1899) – vyše milióna obetí
- USA jednou nohou na Ďalekom východe, obchod s Čínou ale stále minimálny

HURRAH FOR THE FOURTH OF JULY.
We're Coming In on Independence Day Celebrations, Too.—July 2.

ALASKA
Purchased from
Russia—1867

CANADA

NORTH
AMERICA

UNITED STATES

ATLANTIC
OCEAN

Virgin
Islands
1917

Puerto Rico
1898

Canal Zone 1903

PANAMA

SOUTH
AMERICA

Samoa
1899

United States possessions

EAST INDIES

AUSTRALIA

TABLE 2.1 The American Economic Stake in China, 1890–1904^a

Year	U.S. Exports to China (in \$ million)	Percentage of Total U.S. Export Trade	U.S. Investments in China (in \$ million)	Percentage of Total U.S. Investments Overseas
1890	3			
1891	9			
1892	7			
1893	4			
1894	6			
1895	4			
1896	7			
1897	12			
1898	10			
1899	14			
1900	15			
1901	10			
1902	25			1.2
1903	19			
1904	13			

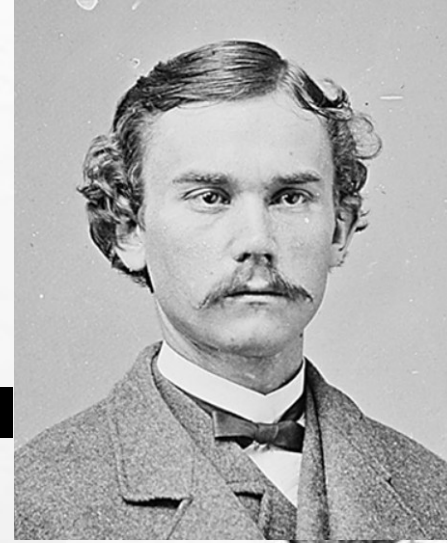
STOROČIE TRIUMFU

- **Zač. 20. stor – USA už najsilnejšia mocnosť nie len v ekonomickom zmysle, ale predchádzajúce vojny a územné zisky ukázali, že s USA treba rátať aj vojensky**
- **1893 – 1897 prvá vážna hospodárska kríza USA, „panika roku 1893“**
- **Snaha expandovať do zahraničia: najmä Latinská Amerika, no zvýšený záujem aj o obchod s Čínou – zatiaľ ale zanedbateľný**

POLITIKA OTVORENÝCH DVERÍ

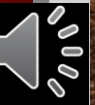
- Rozpad Číny – mocnosti (Francúzsko, V.B., Nemecko, Japonsko a Rusko) navrhli v Číne „sféry vplyvu“
- USA: min. zahr. Vecí (Secretary of State) John Hay poslal mocnostiam 6.9.1899 nótu o „otvorených dverách“
- Mocnosti neprijali úplne, no do istej miery rešpektovali (okrem RUS a JAP), nakoniec tak *de facto* vďaka tomu si nerozdelili Čínu na kolónie tak, ako si rozdelili v 80. a 90. rokoch Afriku
- Pre Čínu aj tak extrémne ponížujúce (o nás bez nás + koncesie si naďalej udržali)

A FAIR FIELD AND NO FAVOR!
UNCLE SAM: "I'M OUT FOR COMMERCE, NOT CONQUEST!"

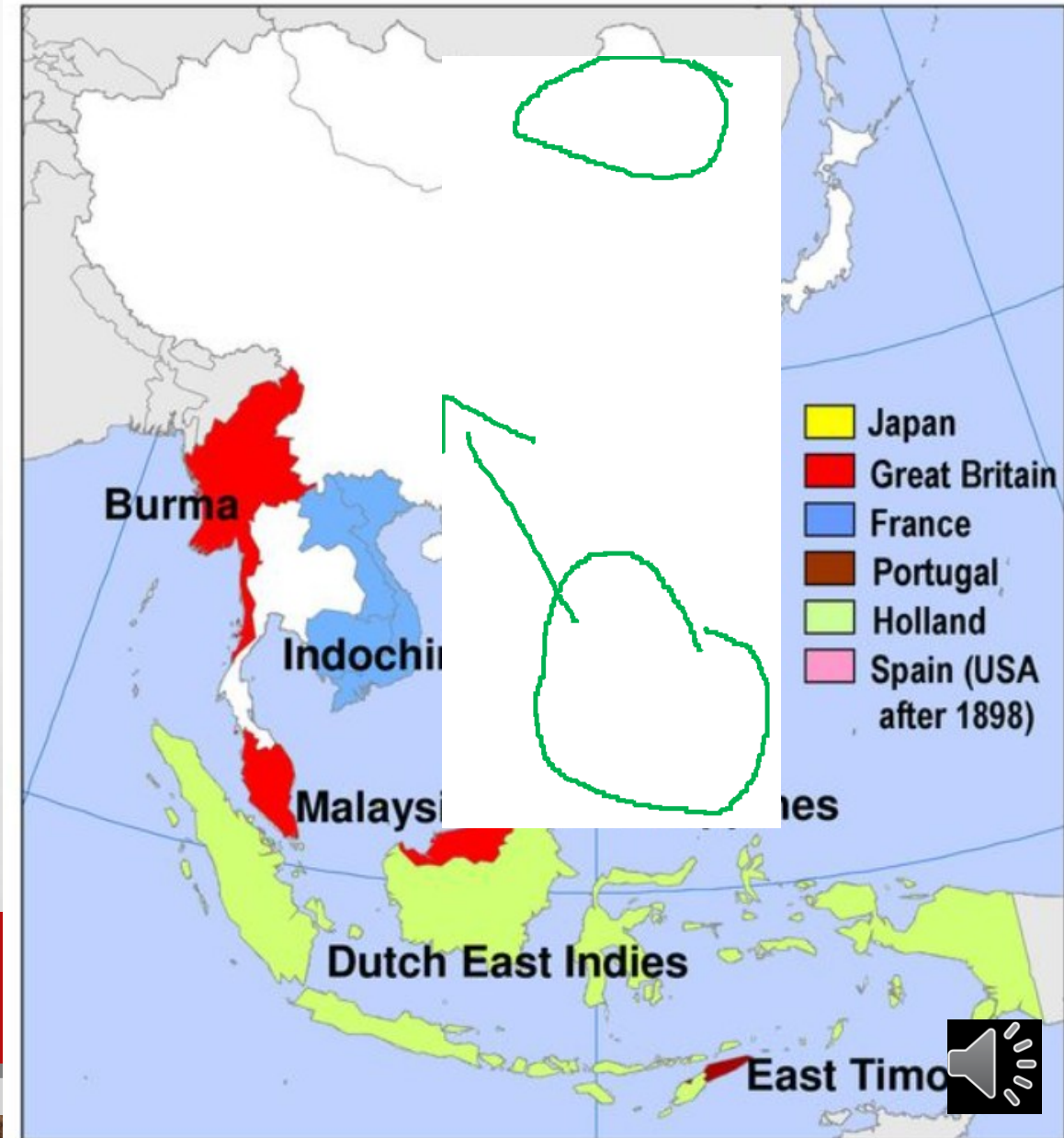
© 2001 HARPWEEK®

USA A ČÍNA NA PRELOME STOROČÍ

- **Open door policy** – z pohľadu US pomoc Číne, z pohľadu Číny poníženie
- **Vzťahy USA – Čína na prelome storočí nie najlepšie aj kvôli tvrdým protiimigračným zákonom**
- **Obchod klesol, John Hay sklamanie, hlavný trh pre USA Mandžusko, ohrozované Ruskom a Japonskom**
- **Každopádne USA mocnosť, do 20. storočia vstupovali aj ako „ázijská mocnosť“, jednou nohou aj na Blízkom východe (Filipíny, Guam, Boxerské povstanie, mier v rus-jap. vojne)**
- **Teddy Roosevelt nechcel globálnu politiku USA, no situácia inak + John Hay aktívny v zahraničnej politike**

USA A ČÍNA NA PRELOME STOROČÍ

- **Teddy Roosevelt – úpadok záujmu o Čínu, cieľ politiky v Ázii po 1905 – vyhnúť sa vojne s JAP**
- **1909 nový americký prezident William Howard Taft naopak agresívna ekonomická politika v Ázii – Čína, no najmä Mandžusko**
- **Zásadne sa to ale v obchode neprejavilo**
- **Čína chaos, 1912 pád dynastie**
- **USA 1913 nástup nového prezidenta Woodrowa Wilsona – ten ešte menší záujem o Čínu než Roosevelt a Taft**

Year	U.S. Exports to China (in \$ million)	Percentage of Total U.S. Export Trade	U.S. Investments in China (in \$ million)	Percentage of Total U.S. Investments Overseas
1905 ^a	53	25		
1906 ^a	44			
1907	26			
1908	22			
1909	19			
1910	16			
1911	19			
1912	24			
1913	21			
1914	25			1.4
1915	16	0.6		
1916	32	0.6		
1917	40	0.6		
1918	53	0.9		
1919	106	1.3		

USA A ČÍNA V WW1

- **1914 – začiatok 1. svetovej vojny: JAP na základe dohody s V.B. rýchlo obsadilo nemecké koncesie a majetky v Šan-tungu (a inde v Číne)**
- **JAP tvrdšia kontrola než Nemecko**
- **1915: 21 požiadaviek (potvrdenie ziskov od Nemecka, ďalšie koncesie a výhody, dokonca prijatie „poradcov“) = ďalšie poníženie Číny = pre JAP znamenala 1ww voľnú ruku v Ázii**
- **Čína žiadosť o pomoc k USA**

本大總統前特派全權委員與
委員在北京議訂關於山東省
關於南滿洲及東部內蒙古之
兩全權委員於民國四年五月
彼此簽字蓋印本大總統親加
批准並署名用璽以昭信守

USA A ČÍNA V WW1

- **USA spočiatku vlažné k žiadosti Číny, no ekonomické záujmy prevážili – Open Door policy**
- **Dohoda Lansing-Ishii 1917: obe krajiny sa dohodli, že budú rešpektovať nezávislosť a teritoriálnu integritu Číny + princíp rovnakých obchodných možností**
- **ALE – USA uznalo, že JAP ma pre svoju geografickú polohu v Číne „špeciálne záujmy“**
- **USA dojem, že pomohli Číne, JAP interpretovalo vágnosť dohody po svojom, Čína obrovské sklamanie**

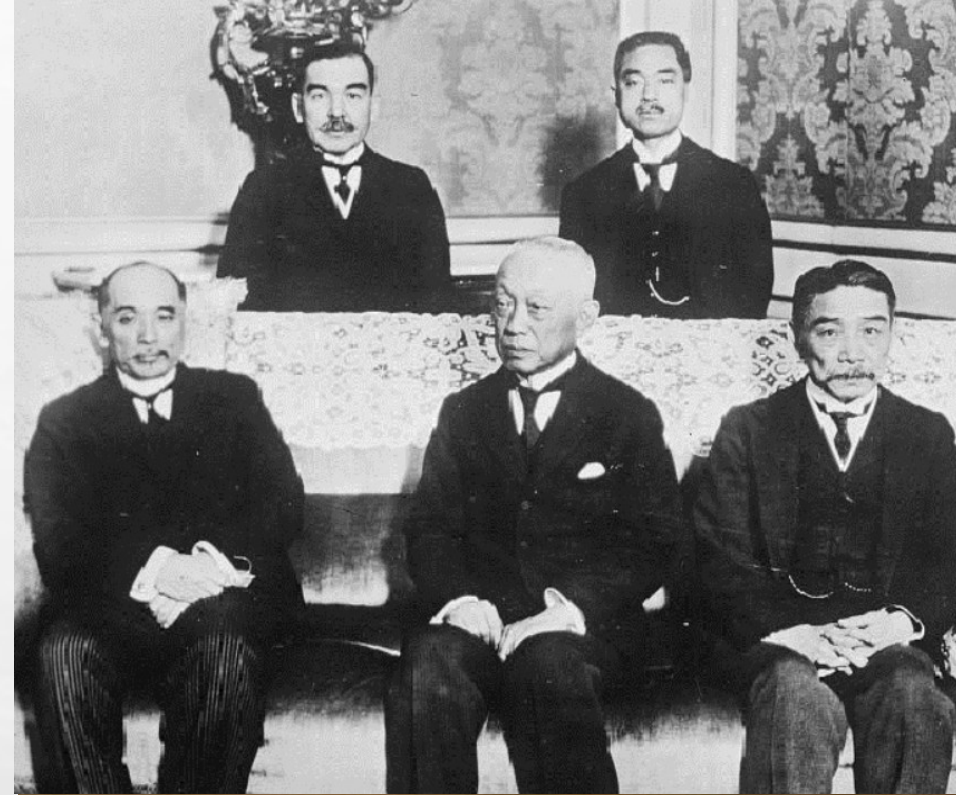
Kikujiro Ishii

Robert Lansing

USA A ČÍNA NA MIEROVEJ KONFERE

- Počas vojny Čína na strane Spojencov – očakávala, že nemecké koncesie a majetky (najmä v Šan-tungu) sa za to vrátia jej – lenže na strane Spojencov aj JAP
- Koniec vojny – konferencia vo Versailles 1919. Minimalistické požiadavky Číny – obnovenie suverenity, návrat Šan-tungu
- W. Wilson naklonený čínskym žiadostiam (14. bodov, samourčenie) – ale: JAP tajné zmluvy s európskymi mocnosťami
- JAP delegácia pohrozila odchodom, Wilson ustúpil = JAP získalo Šan-tung, Versailles potvrdilo dohodu Lansing-Ishii
- Pre Čínu urážka, odmietli podpísať mierovú zmluvu, odišli z konferencie

HNUTIE 4. MÁJA

- Wilson veril, že problémy a požiadavky sa budú dať vyriešiť v rámci Spoločnosti národov
- Toto prinieslo formálne prvé masové protesty v Číne – hnutie 4. mája
- Začalo ako študentské demonštrácie v Pekingu
- Nárast nacionalizmu a silný anti-japonský sentiment, bojkot japonských výrobkov
- Nárast populizmu, politického radikalizmu
- Jedným z výsledkov založenie KSCĽ v roku 1921
- Do Versailles bol západný liberalizmus vzorom, po Versailles začali čínski intelektuáli čoraz viac študovať marxizmus a leninizmus, na pravici zas fašistické tendencie

USA A ČÍNA NA PRELOME STOROČÍ

- **3 americkí prezidenti – Roosevelt, Taft, Wilson – všetci boli naklonení čínskym národným ambíciám a ašpiráciám, no každý iným spôsobom a každý sa musel vyrovnat' s nástupom JAP**
- **Roosevelt: chápal limity USA v Ázii, ekonomické i vojenské = „appeasement“ s JAP na úkor Číny**
- **Taft: agresívna politika, snaha posilniť postavenie USA v Číne, najmä ekonomické – no narazil na JAP, už príliš silné a príliš previazané spojeneckými dohodami s ostatnými mocnosťami**
- **Wilson: idealisticky veril, že Číne (a svetu) pomôže medzinárodná organizácia = tragické zlyhanie tejto politiky, v mnohom na úkor Číny**

